

VEB Pentacon Pentina

Kameraet, der nok var en fejltagelse.

Leif Johansen

Figur 1 Pentina familien

Omkring 1954 fremkommer Zeiss Ikon Stuttgart med det nye spejlreflekskamera Contaxflex og skaber dermed en type enøjet spejlrefleks (SLR), hvor lukkeren er en husmonteret centrallukker bagved objektivet. En løsning som muliggør brug af veksleobjektiver, selv om Contaxflex først senere bliver udstyret med satsobjektiver, således som det også kendes fra Retina IIC og Retina IIIC.

Baggrunden for denne udvikling er, at Decker har fået Syncro Compur lukkeren ombygget til at fungere i et spejlreflekskamera. Efter optræk skal lukkeren stå helt åben, samtidig med at spejlet går ned. Bagved spejlet kommer en klap ned og lukker lystæt for filmen. Blænden er udformet som springblænde, dvs blænden står helt åben, medens spejlet er nede og billedet komponeres. Først når lukkeren udløses, går blænden ned på den indstillede funktion. Herved bliver søgerbilledet meget lysere, end det normalt er tilfældet ved de fleste af datidens spejlreflekskameraer med spaltelukker (Exakta Praktiflex/Praktica), hvor matskivebilledet er påvirket af blændeindstillingen.

Ved Syncro Compur reflexlukkere gælder:

Spænding:

- Blænden står fuldt åben
- Lukkeren spændes
- Klap går ned.
- Lukkeren åbner
- Spejl ned.

Udløsning:

- Lukker i
- Spejl og klap op
- Blænde falder i på indstillet åbning.
- Lukker åbner og lukker i indstillet tid.
- Blænden tilbage på fuld åbning, spejlet forbliver oppe

Contaflex (og andre vesttyske SLR) har således ikke returspejl, dvs spejlet bliver stående oppe efter udløsning, således at man ikke kan se noget, før lukkeren igen bliver spændt. Den samme skavank har Exakta indtil Exakta VX 1000 (1967), medens Contarex (1959), Edixa mat Reflex (1961), Exa IIb (1964) og Praktica model Nova (1964) har returspejl. Det er altså en ulempe, som i starten af 50'erne er helt normalt. To fordele ved centrallukkere er, at 1/500 var en ægte tid, medens 1/1000 på en spaltelukker ikke er ægte (belysningen af hele billedet

tager ofte længere end 1/100 Sek). Knyttet til denne problematik er den anden fordel nemlig, at centrallukkeren kan synkronisere på alle tider, hvor spaltelukkeren oftest kun synkroniserer på eksempelvis 1/60 sek. Især ved elektronflash er det af betydning. Selve lysglimt er her meget kort, ofte omkring 1/1000 sek. Fotograferer man med spaltelukker med synkronisering af flash, hvor der er en baggrund med lys i bevægelse (bil), vil der her skabes bevægelsesuskarphe, medens damen i forgrunden, der kun er belyst med flash, står skarpt.

Selvom VEB Zeiss Ikon / VEB Kinowerk frem til 1961 har sit eget fremragende SLR Contax/Pentacon S ...F, begyndte man allerede omkring 1955 at overveje et Contaxflex lignende kamera. Studiet fortsætter i 1958 da forskning- og udviklingsafdelingen flytter til bygningerne, hvor Kamerawerk Niedersiedlitz holdt til, idet KW er blev sammensluttet med Kinowerk til VEB Kamera- und Kinowerk, det senere VEB Pentacon. Forøvrigt bliver samtidig produktionen af den nye Praktica serie Nova etableret i ICA bygningen i form af samlebandproduktion.

Forudsætningen er i orden. Kinowerk har udviklet den nye Prestor lukker med roterende lameller. Den kan med ændringer blive til Prestor-00-Reflex (B,1,...,500) og bruges på samme måde som Syncro Compur lukkeren til spejlrefleks.

Figur 2 Pentina

Prestor har normalt to sæt lameller, det ene styrer selv lukkefunktionen, bagved denne

findes det andet sæt, der dækker for den første, medens dette roterer tilbage til udgangsstillingen, når lukkeren skal spændes. På prestorlukkeren til Pentina findes dette bagerste sæt ikke, idet spejlet har overtaget denne funktion. Til sammenligning med Compurlukkeren mangler altså klappen, hvorfor sekvenserne bliver;

Spænding:

- Blænden står fuld åben
- Spejl ned.
- Lukkeren spændes (bladene roterer tilbage)
- Lukkeren åbner

Udløsningssekvenser:

- Lukker i
- Spejl op
- Blænde falder i på indstillet åbning (springblænde)
- Lukkere åbner og lukker i indstillet tid.
- Blænden tilbage på fuld åbning, spejlet forbliver oppe

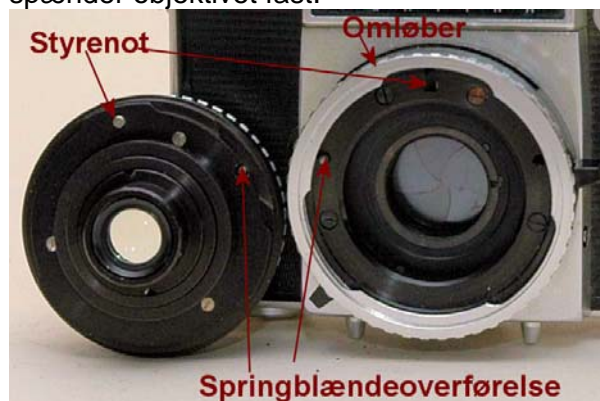
Pentina er bortset fra en billig variation udstyret med en medførings selenlysmåler. Filmhastigheden indstilles i bunden, lukkertid vælges. Derefter drejes blænderingen til gafflen i lysmålevinduet på oversiden dækker viseren. Hvis dette ikke kan opnås, drejer man automatisk lukkertiden med, indtil dette sker. På undersiden af objektivet er en lysværdiskala, knyttet sammen med den opnåede kombination. Det er nu muligt at ændre lukkertid og blænde samtidig.

Den bagvedstillede centrallukker skaber som sædvanlig begrænsninger på, hvilke objektivbrændvidder, der kan benyttes. Til Pentina kan fås følgende objektiver:

- 3.5/30 Meyer Lydith
- 2.8/50 Zeiss Tessar undertiden blot T
- 2.8/ 85 Zeiss Jena Cardinar
- 4/135 Meyer Domigor

Tilslutningen sker med en Pentina bajonet. Pricippet for denne er det samme som for

Praktina, C. Zeiss Werra III, Altissa Altic V/n og Praktica Six. Objektivet sættes lige på, styret af en not, hvorefter en omløber på huset drejes ca 30 grader og derved spænder objektivet fast.

Figur 3 Pentina bajonet

Der er bajonetflanker ikke gevind. I ikke monteret tilstand er blænden på objektivet lukket i til mindste trin. Når objektivet sættes på, vil en pind i bajonetten gå i mod en fjederbelastet pind i objektivet, hvorved denne trykkes ind og blænden åbnes helt. Blændeværdien indstilles på huset (!) ved hjælp af medføringslysmåleren (se ovenfor) og ved udløsning trækker huspinden sig tilbage svarende til blændeværdien, pinden i objektivet får derved plads til at bevæge sig ind mod huset, hvorved blænden falder i på den indstillede værdi.

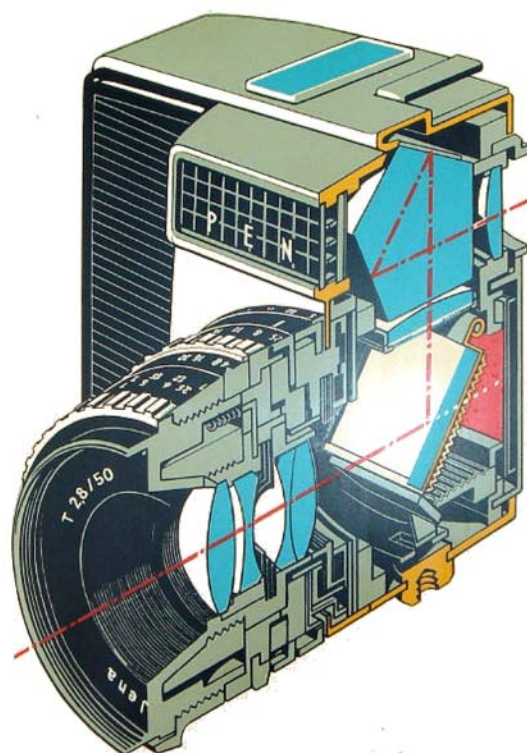
Filmen trækkes fra højre mod venstre på bedste Exakta måde.

Indre springblændeudløsning er kendt på Praktica fra FX2 2.version 1956. Exakta/Exa løsningen var en ydre springblende på objektivet placeret som bevægeligt dække over udløserknappen.

Da gruppen hos VEB Kinowerk begynder arbejdet med Pentinaudviklingen, har Carl Zeiss netop sendt Werra kameraet på gaden. Designet af Werra er lavet af en gruppe ved Carl Zeiss Jena og Eisfeld (produktionssted for Werra), medens det for Pentina er lavet af Jürgen Peters, som er tilknyttet Kunsthochschule Berlin-Weißensee.

Om han har kikket på Werra, hvad designet angår, vides ikke, men i hvert fald er begge

typisk for DDR i denne periode. Vi finder også trenden ved Pentacon Electra og det "mislykkede" Prakti. begge fra omkring 1960. På trods af meget forskellige ydre dimensioner er der store lighedspunkter

Figur 4 Snitbillede

For at opnå dette "rene" ydre, er prismet placeret under øverste flade, så kameraet ikke ligner et normalt spejreflekskamera. Hurtigoptrækket i venstre side er også anbragt under overfladen. Billedtælleren sidder ligeledes på bagsiden lige over hurtigoptræk. Den indstilles med en knap, der kun er tilgængelig, når kameraet er åbent. Der tælles opad. Det fleste funktioner er tilgængelige på undersiden som returudløser, returspoleknap med arm samt filmhastighedsindstilling og filmtypehusker. Alt i alt ligner Pentinaen Werra kameraet, som også har en "glat" overflade med de fleste indstillinger i bunden

Figur 5 Werra

..

Figur 6 Pentina fra oven

Figur 7 Pentina fra nedan

Figur 8 Pentina åben

Oprindelig kunne kameraet fås søveloxeret med sort betræk eller eloxeret med et cafe latte farvet plastik overtræk, men akkurat som ved Werra (som dog startede militær grønt) blev de senere udgaver kun forsynet med sort betræk.

Figur 9 Pentina brun

Om man synes, at kameraet er pænt, er op til en selv, personlig finder jeg det klodset, tungt og for stort, men trods alt nåede udseende inc. centrallukkerprincippet at blive kopieret af japanerne med Nikon auto 35 eller Nikkorflex, her dog med fast objektiv.

Meningerne om kameraet er ret delt. Herbert Blumentritt er positiv. "Med 'Pentina' blev præsenteret et enøjet spejlreflekskamera med centrallukker i et moderne form- og farvedesign.

Med dette produkt beviste VEB Kamera- og Kinowerk Dresden, at dets ingeniører og finmekanikere så absolut var i stand til at konstruere og bygge udstyr svarende til verdensstandarder."

Gerhard Jehmlich ikke har meget til overs for

kameraet, han mener sikkert med rette, at det var et fejlskud. Designet var ikke i publikums smag, og teknisk set var det den forkerte løsning. Der var blevet anvendt alt for mange ressourcer i udviklingen, men Pentacon var klog nok til hurtigt at indstille produktionen

Jehmlichs holdning er i øvrigt, at VEB Pentacons stillkameraudvalg fra 1960 og fremad ville have været er en katastrofe, hvis ikke de havde Praktika serierne. Det skal dog siges, at den lille Orix/Penti konstrueret af KKW/Pentacon var en pæn succes, men det var Welta (udenfor Pentacon), der startede produktionen, der senere blev overflyttet til Pentacon ved Helfenberg på nordsiden af Elben

De store erfaringer med tilstanden af Pentina i dag har jeg ikke, min samling består af en repræsentant af hver type

Pentina
Pentina brunt betræk
Pentina M målekile
Pentina FM fresnellinse og målekile
Pentina E uden lysmåler med målekile

Der er to svage punkter ved mine eksemplarer, blændeoverføring kan i objektivet være sej. Selvdøseren virker ikke på de 3.

Lukkerne er tilsyneladende i orden, men jeg har ikke kontrolleret tiderne. I diverse blogs hvor deltagerne afprøver gamle kameraer, er erfaringen med Pentinaer, at man ikke skal prøve at få lukkeren repareret ved professionelle serviceværksteder, "*de løber skrigende bort*", når de ser en Pentina. Det skyldes, at kameraets eloxerede ramme er i et stykke. For at komme til de indre dele, skal denne ramme fjernes. Det kan først ske, når alle ydre dele er fjernet, hvert med sit eget specialværktøj. Derefter skal rammen med stort besvær lirkes fri, hvilket skulle have ført til at desperate mekanikere regelret savede rammen igennem.

De produktionstal, som Hummel angiver, er efter andres mening overdrevne. Hans opdeling i to generationer over de få år fra 1961 til 1964 er hans egen opfindelse.

Kilderne Michael Sorms og Photodeal IV 2000 Heinz Schrauf, mener, at det Hummel kalder 1. generation, er prototyperne. Dette er blevet bekræftet over for dem af nulevende personerr fra det gamle VEB Kinowerk/KKW. Den samlede produktion lå nok på omkring 45.000 stk. Til sammenligning blev der af Praktica Nova 1. generation produceret over 260.000 stk.

Kilder:

- Gerhard Jehmlich: Der VEB Pentacon Dresden s. 99
- Richard Hummel: Spiegelreflexkamas aus Dresden s. 220 - 223
- Heinz Schrauf: Pentina - Sein oder Nicht-design - Photodeal 2000 IV s. 8
- Michael Sorms: <http://www.dresdner-kameras.de/pentina/pentina.html>

Billeder:

- Fig 4 Snitbillede (Pentina Prospekt) fra Heinz Schrauf
- Alle andre ved Leif Johansen